

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

N°. 31.

Sembata 19. Augustu

1861.

Mihaiu Voda Viteazulu

intr'unu toastu dela conferintiele regnicolare
din Belgradu.

(Urmare din Nr. tr.)

Ce omu fanaticu si reu a fostu Dimitrie Napragi episc. latinu dein Belgradu, si cum se plangu staturile si ordinele dietei dein Clusiu dein 21. Jan. 1601 asupra lui, se va vedé din articolulu s'au hotarirea dietei aceleia in prinvinti'a acést'a data, care suna, dupa istoricii magiari Szamosközi si Wolfgang Bethlen in a 11. carte a istoriei s'ale — in urmatoriu chipu: „Fiendu ca si presentia episc. Gileulu; — numitu asia, ca de frica, s'a fostu retrasu din Belgradu in Gileu — alui Dimitrie Napragi, in acést'a tiéra a fostu tierei de mare surupare (ruinae) dupa cum si inainte, fiendu principele nostru Andreiu Báthori inca la noi, totu lucrulu, care erá in contra tierei, la scrisu imperatulu romaniloru. Dupa aceea pe tempulu lui Mihaiu Voda, a facutu de donatiunile lui Sigismundu Domnulu si principelu nostru celu induratu s'au nimicitu prin Mihaiu Voda; cu tóte puterile s'ale intru aceea a fostu, ca catu se póte mai multe calamitati se aduca asupra nobilimei si asupra locuitoriloru tierei (regnicolas); pre cei alipiti de receptele religiuni, mai cu séma pe Clusieni, ia conturbatu; de unde si viéti'a pentru sangerosulu Mihaiu Voda, abia nea remasu noa miseriloru; pentru acea tóte si mai multe cause ce se tienu de aici, neau placutu, cá elu de totulu se lipséca (se fia esilatu) din tiéra, si nece se póta aici bunuri a posiedea, fara tóte bunurile lui se se confisceze, ba si de aici inainte nece odata unu astfelu de episcopu se nu se

póta asiedia aici (in Ardealu), nece se se observeze episcopatulu lui.“*)

Din acestea din tóte se dovedesce, ca toti scriitorii magiari, sau alti straini, carii au urmatu si urméza acelora, carii din odii nationale si din invidia dicu cu anonimulu scriitoriu latinu din Belgradu**) ca Mihaiu Voda a fostu, „ille ferus, latro merus, et Nero verus, — Canis, atrox dacus, scelerum lacus,

*) „Quoniam autem episcopi etiam Gyulaiensis Demetrii Napragi in hoc regno praesentia, magnae regno fuit ruinae, ut pote qui antea quoque principe nostro Andrea Bathori hic existente, rem omnem quae contra regnum erat Romanorum Caesari perscripsit; post modum tempore Mahaelis Vajvodae, Sigismundi principis domini nostri clementissimi donationes per Michaellem Vajvodam annullari fecit, omni possibilitate sua in eo fuit, quales in nobilitatem et regnicolas calamitates afferre posset, receptis religionibus addictos, praesertim Claudiopolitanos turbavit; unde vita quoque propter sanguinarium Michaellem Vajvodam vix reliqua miseris mansit. — Ob has omnes, pluresque huc spectantes rationes placuit, ut a regno penitus immunis sit, neque hic bona possidere valeat, verum omnia ejus bona confiscentur, imo nunquam in posterum ejusmodi Episcopus hic condensationem facere possit, neque Episcopatus ejus observetur.“ — Erdélyi Egyházi történelmi adatok, szervezte és kiadta Veszely Károly 1. Kötet, Kolosvárt a romai cath. lyceum nyomdának betűivel 1860.

**) Vedi epitafulu lui Mihaiu Voda de anonimulu acestu scriitoriu latinu din Belgrad in versuri latine elegiace facutu — cu convenintiosulu respunsu la elu, éra in versuri latine la chron. lui Sincai Tom. II. pag. 288.

ille valachus“ sunt toti nescie mintionosi clevetitori, de ore ce, si ce au lucratu s'au a vrutu a face ceva mai aspru asupra magiariloru, s'au a sasiloru din Ardealu, a fostu provocatu parte prin perfidi'a acestora, parte amagitu cu relele sfaturi ale episcopului latinu din Ardealu Napragi — precum mai pre largu s'au doveditu cu documente istorice mai susu. —

Da cumca Mihaiu Voda, nece din natur'a lui, nece dupa educatiunea s'a n'a fostu omu selbatecu si tiranu, ci unu omu umanu si bene educatu, faptele lui tocma si in tragedia cu uciderea, taierea si prezentarea capului principelui si cardinalului Andreiu Báthori, destulu de luminatu 'lu dovedescu.

Nu Mihaiu Voda a datu privilegiu la scen'a acest'a, ci fratele cardinalului Sigismundu Báthori, care cu tirani'a s'a mai susu aratata a intaritatu asupra s'a si fratelui seu pe tota natiunea secuie'sca. —

Mihaiu Voda n'a poruncitu se omore pe Andreiu Báthori, ci peste voi'a lui l'au omoritu secuiei din Csik *) voindu a'si resbuna asupra fratelui seu Sigismundu, rapit'a de acest'a dela natiunea secuie'sca libertate, si crudelitatea cea neaudita, facuta cu Secuiei de acelasi principe, precum mai susu sau doveditu.

Ci din contra a aratatu cea mai mare umanitate si compatimire — nu spaima, nece facieria precum clevetescu unii — catra nefericirea cardinalului si principelui Andreiu Báthori, candu aducundu capulu inaintea lui Mihaiu Voda, acest'a intristandu se la vaieratu ingemundu „Seraculu popa, Seraculu popa.“

Si neindestulinduse cu atatu, nobilitatea animei si a educatiunei s'alc o a doveditu Mihaiu Voda si cu aceea prea umana si crestinésca fapta, ca nu numai n'a batjocoritu capulu cardinalului Andreiu Báthori, precum a batjocoritu, spre mare desfatere a nobilimei magiare transilvane, Bast'a ucigatoriulu celu tiranu si nedreptu, pe alului Mihaiu Voda, capulu acestuia punendulu si lasandulu mai multu tempu pe o mortatiune de calu si taindu sfasii de pe trupulu lui, si asia dandulu la unu sierbu, cá pe o persona din celea mai misere la ingropatu, si magiarii iau pusu la mormentu batjocoritoriulu, mai susu citatulu epitaflu.**)

*) Ibidem pag. 274 — item Fasching Nova Dacia. Part. 4. § 7. pag. 135 et 136.

**) Sincai Tom. II. pag. 288 si 289. — Fasching Nova Dacia Part. 4. § 7. pag. 142 et 143. —

N'a lucratu dicu asia barbaresce ca Bastá, ci de locu a poruncitu, ca trupulu lui se 'lu caute, si se ilu aduca, pe carele aflandulu, si punendui la trupulu capulu, la ingropatu cu pompa regésca in Belgradu, mergundu la prohodulu lui insusi in persona si Mihaiu Voda.*)

Pe magnatii magiari, cei prinsu de secuie in batai'a si in persecutarea lui Andreiu Báthori si carii au avutu norocire de a scapa de crudelitatea secuiloru — carii facierinduse cai aducu la Mihaiu Voda la Belgradu pe toti ei ucidea pe cale**) — si a ajunge in viétia inaintea lui Mihaiu Voda, nu ia ucisu, nece ia arsu de vii — precum au arsu vestitul Csáki cu diet'a nobililoru din Clusiu pe Noacu Baba, celu mai vestitu generalu alului Mihaiu Voda si pe Saski preotulu serbescu, — dupa cum mai susu sau aratatu — ci prea omenesce ia tractatu si lea daruitu libertatea, precum a facutu cu prinsulu in bataia, si viu inaintea lui Mihaiu Voda adusulu generalu alu ostiriloru lui Andreiu Báthori, Lupulu Kornis.***)

Mihaiu Voda, pe lunga virtutile acestea inalte ómenesce si crestinesci are meritulu celu mai stralucitu, si pentru tota erestinetatea si pentru tóte natiunile; ca elu fiendu pe tempurile acelea unulu dintre cei mai eroi duci si aparatori ai crestinetatei, si infrangundu cu multe stralucite invingeri reportate, poterea si sumeti'a turciloru, carii amerintiá Europei intregi si crestinismului cu totala cotropire, a conferitu de totulu multu si la desrobirea si emanciparea Ungariei si a Transilvaniei de sub tiranulu jugu turcescu, si la consolidarea si latirea regimului austriacu si peste acestea provincii. —

Ergo etiam hoc nobili titulo ar meritá cu totu dreptulu Mihaiu Voda, ca dupa ce Basta cu nedreptulu a ucisu trupulu acestui inmortalu erou****) si

*) Sincai ibidem pag. 274. — Fasching. ibidem. pag. 136. —

**) Idem pag. 274. — Fasching ibidem. —

***) Georgius Ravaszdius a Siculis in frustra dissectus, Lupus Kornisius copiarum dux in conspectum Michaelis Vajvodae adductus, humanitatem, et libertatem invenit. Fasching. Nova Dacia part. 4. § 7. pag. 136 et 137.

****) „Mihaiu Voda si Georgie Basta, dupa biruinti'a dela Goroslau (ce a fostu in 3 dile alui Aug. 1601) au mersu se cuprinda Ardealulu pe séma Im-

din preuna cu magiarii si mortu l'au batjocorit, incaletea memori'a lui se nu se dehonéstéze, au barem se nu se pomenésca, aducunduse inainte in toate, si la o mésa asia stralucita, care debuiá se fia mediolocitoria de infratirea si impaciuirea diverselor natiuni) unde infatiosierea lui Mihaiu Voda, cá a unui tiranu, si pomenirea de tragedii sangeróse intre natiuni intemplete, locu cu atata mai tare nu potea se aiba, ca la stralucitul gazda ospetatoriu éra, intre o multieme mare de barbati straluciti din tóte nationalitatile, invitati de ospeti si deputatii romani, carii n'au pututu — cá romani — se nu se rusinéze, si in anim'a s'a se nu gandésca si se nu dica: „bunulu nostru ospetatoriu gazda, cu gavanulu lingurei ne dede se sorbimu, da cu cód'a ne scósa ochii. „Carnea ni-o impartii pe talere, éra zam'a ei cea fierbinte ni-o aruncá in obrazu si ne opari.“

M. A.

Protestu limbisticu.*)

Inalta r. cancelaria trans. aulica!

Dupa o suferintia indelungata, si dupo o incercare asupritórie, in fine legaturile absolutistice rumpenduse, cu diplom'a din 20. Oct. 1860 sa decretatu restituirea autonomiei Transilvaniei, si cu acésta si a municipiului Hatiegu, carele de mai multe decenii devenise sacrificiu uneltiriloru straine.

Luptele nationale dupa cumu vedemu in diu'a de astadi se desvólta cu atata inversiunare, incatu cugeti, ca nu voru mai luá capetu, si tóte se intorcu pe lunga validitatea legiloru din 1848, carea este cestiunea dilei.

Cu tóte, ca prin restaurarea cancelariei aul. transilvane, si a guvernului provincialu de facto s'a recunoscutu autonomi'a Transilvaniei, si nevaliditatea legiloru din 1848, care legi se adusesera intre celea mai crancene terorisari, si prin care cu „Unio vagy

peratului Rudolffu, ci Basta celu fara Ddieu, facú se se ucida Mihaiu Voda fara leacu de vina, numai din pisma, si se pérda pe pringiu celu vitézu, de carele se temea si imperatulu turcescu“ asia scrie scriitoriu magiaru Borsai Pál, vedi la Sincai. Tom. II. pag. 288. — vedi si pe Fasching Nova Dacia parte 4. § 7. pag. 143.

*) Vedi Gazet'a Nr. 64.

halál“ si in contra espresei protestatiuni a natiunei romane s'a decretatu fusiunea Transilvaniei in Ungaria; — totusi o parte a intielegintiei magiare in cea mai mare inconsecuintia venindu, se staruesce indirecte prin restaurarea de comitate si municipii, cu alegerea si respective reintregirea comitatelor comitatense din 1848, a face, cá se se primésca legile din 1848, si asia a aduce pre romanu la convingere, cumca procedur'a asta este legale.

Vedemu, cumca tóte comitatele patriei s'au restauratu totu intr'unu intielesu, si in tóte locurile s'a pastratu una si aceeasi modalitate, adeca aceea de a seduce, séu a terorisa maioritata locuitoriloru, ce in mare parte a succesu minoritatei; facundu apoi o multime de adrese la diet'a Ungariei si la Maiestate, in care in numele comitatelor, si respective alu locuitoriloru acelora pretindu uniunea cu Ungaria si legile din 1848, pe candu maioritata poporului de comitate protestédia in contra nelegaleloru proceduri, fora cá se fia potutu ajunge catu de pucinu laverunu resultatu.

Cu durere vedemu, ca inaltulu gouvvernu inca se vede a urmari partid'a mentionata incercandusi noroculu pana si in restaurarea municipieloru de cetati si locuri tacsale, si déca altmentrea nui succede, chiaru si cu forti'a cugeta a'si realisa dorinti'a, voindu tocma si in municipiulu Hatiegu, carele este unu tinentu romanescu, si carele pana la a 1851 s'a tinentu de institutulu militariu limitaneu, a mediloci restaurarea magistratului ad normam §-lui 3 art. I. din legile dietale ale an. 1846/7 cu introducerea limbei magiare de limba oficiala pentru afacerile magistratului.

In intielesulu acesta cu ordinatiunea sua din 29. Maiu a. c. Nr. 1292 sub $\frac{1}{1}$ anulédia conclusulu municipiului, cu carele in punctulu 14 alu protocolulu restaurarei magistratului din 8. Maiu a. c. s'a decretatu limb'a romana de limba oficiala, si indrépta magistratulu la art. I. din legile dietale ale anulii 1846/7 dorindu a capacita pe magistratu, ca dupa tienórea legiloru citate numai in limb'a magiara se potu duce correspondintiele oficiale; de aici apoi merge inaltulu gouvvernu si mai departe, si cu ordinatiunea sua din 26. Iuniu 1861 Nr. 2486 sub $\frac{1}{2}$ amenintia pe magistratu in casu, candu nu s'aru tiné de legile citate, si aru persevera la conclusulu 14 din protocolulu restaurarei magistratului dtn 8. Maiu 1861.

Comitetulu orasiului Hatiegu, care orasin este romanescu, privesce ambele ordinatiuni ale inaltului guvern de nelegale si cu totul asupritorie, care asupra municipiului Hatiegu cu dreptu nu se potu estinde, si in contra carora comitetulu protestédia solenelu, si declarédia a nu le puté duce in indeplinire din motivele ca :

1. Legile din 1846/7 s'au adusu in intr'unu tempu, candu in Transilvania, patria strabuna a romanului, sustau referintiele feudale, si legile recunoscéu amesuratu conjuratiunei din 1437 numai magiari, secui si sasi, prin urmare se aduceau si legile numai de numitele natiuni politice in interesulu loru cu daun'a romaniloru, carii facu $\frac{2}{3}$ parti a locuitoriloru Transilvaniei, si carii dupa intielesulu acelora legi tirane erau numai tolerati in patria sua „usque ad beneplacitum principis et regnicolarum.“

2. Legile acelea, si cu deosebire art. I. § 3. din aceleasi, la care se provóca inaltulu guvern, luora pentru tiensturile magiare si secuie, éra despre tiensturi romane nu e nici o mentionare.

In tempurile acelea de trista memoria, candu se codificase astfelulu de legi, care nu numai magiariloru, carii in gur'a mare, inse cu vorbe góle, se inganfa si se marescu cu promissiuni desierte de a recunosce pentru tóte popórele conlocuitorie asemenea drepturi — ci si seclului presente facu rusine, Hatiegu a fostu unu tienstu romanescu si se tinea de regimentulu primu romanu limitaneu, in care referintia a statu pana la an. 1851; — asia dara legile acelea peste Hatiegu nu se potu estinde, si noi protestamu la tóta ocaziunea in contra aplicarei acelora asupra orasiului Hatiegu.

3. Sgduirea européna din 1848 a resturnatu rusinatóriele legaturi feudale, si cu acelea chiaru si legile ce erau codificate numai pentru unele caste, asta a recunoscutu si diet'a Transilvaniei la 1848, cu tóte, ca era ilegalu constituata, asia dara acelea legi neomenóse suntu sterse pentru totudeuna din cartea celoru vii, si noi, cá romani, carii totudeuna amu protestatu in contra impilariloru, si cu arm'a in mana ne amu luptatu pentru apararea dreptului natiunale, protestamu si acumu, si suntemu gata pentru acela a sacrificá viétia si averea.

4. Limb'a este uniculu tesauru mostenitu dela strabuni, pe carea crudele uneltiri neci chiaru in celea mai critice tempuri nu nio putura rapi — si pe carea noi lasanduo de buna vólia, amu merita de-

spretiulu lumei, si nu amu fi demni de viétia; ca-ce limb'a este uniculu caracteru ce destinge pe o natiune de alta, pe candu tóte celealalte nuance cu tempulu apunu, si déca noi voimu a pastra pentru posteritate unu caracteru, carele se representedie pe o natiune, a careia strabuni suntu diéii, atunci trebue se pastramu limb'a ce o vorbimu, de aru consta ori si ce sacrificiu.

5. Cu manuscrisulu din 21. Dec. a. t. indrep-tatu catra Excellentia Sa cancelariulu Transilvaniei s'a datu totu dreptulu comuneloru de a'si puté alege limb'a oficiósa; Hatiegului orasiulu acestu romanescu, cá comuna si totuodata municipiu autonomu a avutu totu dreptulu, cá se aléga limb'a romana de limba oficiala, ce s'a si decretatu in puntulu 14 din protocolulu restauratiunii magistratului din 8. Maiu an. 1861 si comitetulu orasienescu e de aceea convictiune, ca inaltulu guvern, candu interprédia in intielesu strainu mentionatulu manuscrisu si voiesce a introduce la magistratulu din Hatiegu limb'a magiara de oficiale, lucrédia in contra manuscrisului, ba chiaru si in contra intereseloru magiare, avendu magiarii acumu mai mare lipsa, cá ori si candu, a se infrati cu conlocuitoriele natiuni.

6. Inaltulu guvern prin astfelulu de proceduri nelegale staruesce a calcá in picióre dreptulu politicu nedisputaveru, ce compete romanului, cá natiune, ba nimicesce chiaru si egalitatea, dreptatea, si fratieta, care numai cu perfecta recunoscare a limbei pentru fiascecare natiune se póte presupune.

Din pana aci adusele motive, comitetulu orasiului Hatiegu ridica protestu in contra procedurii inaltului guvern, si respective in contra acuseloru ordinatiuni ale inaltu aceluiasi din 29. Maiu si 26. Iuniu an. c. Nr. 1292 si 2486, si róga pe inalta r. cancelaria trans. aulica a dispune, cá inaltulu guvern alu Transilvaniei pe venitoriu se ne recunosca limb'a romana de limb'a oficiala, dupo cumu s'a statoritu in p. 14 din protocolulu restauratiunii magistratului din 8. Maiu an. c. si dela carea conclusiune noi la neci unu casu nu ne potemu abate; ca inaltulu guvern se aiba pentru venitoriu principiulu egalitatiei, dreptatei, si fratietaei in totu intielesulu cuventului in antea ochiloru, se nu mai staruéscu a estinde asupra orasiului Hatiegu, carele este orasiu romanescu, nesece legi ce se decretasera la an. 1846/7 si de care tóta Europ'a civilisata trebue se se rusinedie, si in fine, ca inaltulu guvern se lase pe fiescecare natiune

neimpedecata a puté ambla pe cararea progresului, carele este simbolulu seclului presente.

In urma sperandu drépta resolvare a acestui protestu, perseveramu pentru totdeauna.

A inaltei r. cancelarie aulice
Hatiegu in 17. Augustu 1861.

umiliti cetatiani

in numele comitetului orasiului Hatiegu. Gavrielu Pop m. p., vicariu Foraneu gr.-c. romanu, Georgiu Filipu m. p., jude primariu comitatense. I. Ratiu m. p. adm. protopopu. Ioane Balas m. p.

Votu de incredere deputatiloru din Sebesiu
la universitate.*)

Prea onoratiloru Domni deputati!

Intielegundu noi subscrisii locuitori ai scaunului Sebesiu pe calea publicitatii, cumca preinaltulu nostru imperatu si principe s'a induratu a repune conducerea trebiloru tieiei eara in manele locuitoriloru ei, si spre acelu scopu a tramite pentru restaurarea oficiolate-loru si a magistrateloru aici la noi pe Domnulu cons. baronu de Salmen, nu amu intardiatu indata la sosirea lui prin una representatiune ddo 6. Aprile 1861 ai descoperi atatu convingerea nóstra in privinti'a nein-conjuratei lipse a bunei intielegeri, catu si midilócele, prin care se póte ajunge aceasta pe deplinu.

De ce óra inse urmarile restaurarii facute au fostu in contra sperantiei intemeiete pe ea, ingrijati fiindu pentru drepturile nóstre politico nationale, ne vediuramu restrinsi a ne arata nemultumirea atatu Domnului conducatoriu alu restauratiunei, catu si locuriloru mai inalte, de unde asteptandu dreptulu resultatu neamu marginitu pasivitatea la una insciintiare adresata catra burgmaistrulu Sebesiului Andreiu Talmanu, prin care facuramu din nou cunoscutu, cumca alegerile facute de noi fara noi nu le vomu cunósce de drepte si legale.

Prin cerculariulu baronului de Salmen ddo. 5. Iuniu 1861 Nr. 288 ni se mai apromunite a data multumirea tuturoru locuitoriloru acestui territoriu (fundus regius) dicundu Dlu comite alu natiunei sasesci in termini catu s'a potutu de lamuriti, cumca pre-tensiunile na'ioniloru indreptatite, cu ale acelora ne-

indreptatite trebuie pe temeiulu egalei indreptatiri com-planate, si ca numai atunci, déca conchiamandei uni-versitatii ei va succéde acesta, se va puté bóna starea comunei nóstre patrii, si una pace durabil'a spera.

In vrednica consideratiune a susu citatelorlu cu-vinte de mare insemnetate prevediendu posibilitatea unei de noi la inceputu fara succesu cercate intele-geri, neamu resolutu la tramiterea deputatiloru no-strii cu acestu scopu si la universitate, — asta amu potutu face cu atata mai vertosu, cu catu totu in in-tielesulu citatului cerculariu nu furamu restrinsi la alegerea asta de statulu magistratului restauratu de sasi fara de noi, la care intimplare firesce noi nu ne potemu lasa cu privire la anteactele nóstre nici chiaru la alegere. Noi v'amu alesu dara préstimati-loru Domni, antaniu pentru aceea, ca ati meritatu increderea nóstra, apoi cu acelu scopu, cá dora ve va succéde Dvóstre aceea, ce noi dela inceputu vremu se stabil'imu, adeca bon'a intielegere intre noi si con-locuitorii nostri sasi, in fine pentru aceea, cá acolo unde cére trebuinti'a, sa ne aparati drepturile nóstre neconditionatu. Totu din acéste motive ne-am invoitu la propunerea fratiloru sasi in diu'a alégerii 16. Iun. a. c. si la aceea, cá se nu ve restringemu activitatea prin neci unu feliu de instructiune speciala, si v'am lasatu se intrati in universitate cá deputati nascuti romani si alesi de romani spre inaintarea causei nóstre neimpedecati. Incatu suntemu pana acuma de-spre intreprinderile Dvóstre informati, nu ne remane nimicu alt'a indereptu, decatu a ve esprimá cea mai via multiamita pentru tóte lucrarile de pana acumu. Cu durére amu intielesu inse, cumca una fractiune micutia a tienutului si anume minoritatea sasésca a comunei Sebesiu ar fi gasitu séu ar vré sa caute in lucrarile Dvóstre una vatamare a drepturiloru loru sasesci, si consultanduse d'antaniu pentru rechiamarea deputatiloru nostrii, aflandu asta imposibila, aru fi decretatu unu protestu in potriua intreprinderiloru deputatiloru nostri de pana acumu. Amu disu cu durére, dara trebuie sa dicemu, ca si cu mirare amu intiélesu acésta neaudita apucatura, pentru ca prin una asémene decretare a unei comunitati sasesci in contra deputatiloru alesi prin reprezentantii scaunu-lui intregu (de diece comune) s'ar face numai de risu.

Deci noi venimu prin acésta a face onoratiloru nostri Domni deputati cunoscutu, cumca de-si nu amu vrutu si nu vrému vatamarea drepturiloru unei na-

*) Vedi Gazet'a Nr. 62.

tiuni basate pe dreptate, totusi amu pretensu si pretendemu, cá asémenea si drepturile nóstre ori de-ce natura se fia realizate si respeptate dupa cum s'a demandatu ast'a prin Maiestatea Sa c. r. si dupa cum pretende spiretulu tempului presentu; asia dara noi numai pana atunci ne vomu bucurá de lucrarile DDvóstre, pana veti poté subsistá dupa cum ati fostu si chiaru de deputatii sasi in prim'a siedentia primiti, adeca, cá deputati romani, alesi prin romani, si pana candu veti poté dupa general'a instructiune primita dela noi inainta benele nostru comunu dupa cunoscienti'a sufleteloru DDvóstre. In potriv'a orisicarei restringeri prin instructiuni séu proteste unilaterale sasesci neci un'a data se nu va feriti dela drumulu adevéruului si alu dreptatii, ci venindu asta peste asteptarea nóstra inainte se protestati cu tóta energi'a, aratandu la lume nerusinat'a apucatura a unei fractiuni nice sasesci in contra volii locuitoriloru romani in acestu scaunu, carii facu 4 d'en 5 parti la numeru.

Primiti dara prestimatiloru Domni deputati tóta convingerea — sinceritatea, increderea si multiamirea comitentiloru DDvóstre, cu care ne insemnamu aici.

Sebesiu in 3. Augustu 1861.

Pentru Lomanu: Ioanu Avramu Jude, Lazaru Zivicu prin Danielu Stanusiu Pentru Pianu de josu: Iuon Savu, jude. Pentru Rehou: Ioanu Boiescu. Ioanu Carpenesianu. Pentru Dealu: Ioane Cior'a, jude. Vasilie Radu, juratu subscrisi prin I. Carpenesianu. Pentru Rechite: Adamu Mateiu, judele. Constantinu Fratine. Pentru Lancramu: Andreiu Vladu, jude. Simeonu Henegariu, notariu. Pentru Pianu romanescu: Adamu Sinea. Savu Cuseru. Pentru Strugariu: Iuonu Stoica, judele. Iuonu Chivi, juratu.

O vorba seriósa

catra Domnulu comite supremu si fratii magiari din comitatulu Hunedórei.

Speru, Domnule comite supremu, ca vei fi auditu, ca fratii magiari din comitatu cu ocasiunea denomirei Dtale de comite supremu, — intruna conferintia magiara privata, — s'au fostu hotaritu a nu te priimi cá comite supremu, ci numai cá proprietariu din comitatu, — din cauza: ca asia numitulu alu Dloru comite supremu legiuitu din anulu 1848

e inea in viétia, — si numai dupa ce romanii in alta conferintia romana, unde erau pofiti si fratii magiari, — se hotarira a te recunósce de prefectu alu comitatului prin Maiestate denumitu, si a te intinpina serbatoresce. fú primirea Domniei Tale in midiloculu nostru una din cele mai stralucite. Mai departe sum convinsu, — ca te ai incredintiatu, ca noi romanii la organisarea provisoria a comitatului amu avutu tóta bun'a vointia din adunculu animiloru nóstre a ne 'nfrati cu fratii magiari pentru totu deauna, — aruncandu unu velu preste trecutu, si invoindune — crediendu promisiunei Dtale — ca organisarea, care ai facut'o, — e numai provisoria, si anume, numai pentru a luá frenele din manile amploiatiloru sistemei absolutistice. — Amu sacrificatu tóte si amu lasatu de s'au impartitu egalu atatu comitetulu ad hoc, catu si magistratur'a — celoru 180 mii locuitori romani, faéie cu una fractiune de 4 pana la 5 mii magiari, fiindu chiaru de Dta prin pomenirea 'ntemplantiloru de pe atunci din comitatulu Zarandului, si capitatanulu Fagarasiului descurgati. —

Pe lunga tóte e inse durere pentru romani, ca adi vedemu in magistratura figurandu mai multe persóne magiare cá romane. Cu tóte ca poporulu romanu striga catra intelegintii nostri „luái séma, se nu ve insiale,“ — amu trecutu cu vederea de sau alesu cá amploiatu chiaru si persóne, care au figuratu in revolutiunea trecuta la tribunalele de sange, — crediendu amagituriloru fratiloru magiari, ca ei singuri voru lucra intr'acolo, cá ambele limbe, romana si magiara, — se fia coordinate in comitatu, — numai cá se nu pretendemu noi limb'a romana singura de oficiósa. — Adoptandu inse Dta in privinti'a limbei lucrarile Dlui comite supremu Gozdu, din comitatulu Carasiului, — basandute pe legi pentru romani nepositive, — ai dechiaratu contra protestului nostru limb'a fractiunei magiare de limb'a oficiala, cu respectarea limbei romane in astfelu de modu, — cumu se practiséza, spre durere, in mentionatulu comitatu. — Dómne ce dreptate! Dar' ce vá se dica Dle comite de nici acésta hotarire nu se sustiene in fapta?! Si ce va se dica aceea, ca romaniloru din tier'a Hatiegului li se scrie unguresce?! — Déca nu amu invetiatu limb'a magiara in 400 de ani, — socotiti dóra, ca cu sil'a Dvóstre vomu invetiáo acuma, candu e secululu egalei indreptatiri intre nationalitati?! Trecundu peste cele intemplate pana in 8. Julie a. c. st. n., dupa ce in aceasta di fú desfacuta con-

gregatiunea din punctu de vedere alu neintielegei între noi si magiari, — pe ce base pentru Dumnedieu, Dle Barone, te ai mai incercatu pe diu'a urmatóre a conchiama pe intieleginti la una conferintia in forma de comitetu ad hoc? — si vediendu, ca romanii a-fara de 3 persóne, dintre care unulu renegatu, si altulu de si romanu cu simtiri bune — inse camu slabu de sufletu, ca vorbi unguresce in astfeliu de adunari cumu au fostu acésta, — nu vrura a luá parte, ai lasatu se se verifice protocolulu din diu'a congregatiunei. — De óra ce nu s'a facutu nici una intielegere si insusi Domnia tua ai incheiétu sedinti'a prin esprimerile: „meg semmissitem az egész mai gyülest” etc. etc. (nulificediú tóta adunarea de astadi s. c. 1.) ai mai priimitu si protestulu magiariloru, si inca unu protestu in care figuréza prin korteskedés (corruptiune) si nobilii romani din valea Hatiegului, — de care protestu inse fratii magiari in diu'a congregatiunei nici ca visasera. —

Camu scimu noi, Domnule, ce voru se dica tóte acestea, si prea bine 'ti cunoscému fatal'a positione 'ntre guvernul, fractiunea magiara, si locuitorii romani ai comitatului; — dara pentru ce tóte cu pisica in sacu? De ce, Domnule comite supremu, se nu'ti scie una data si unii, si altii apriatu colórea, — ca-ci romanii, cari 'ti cunoscemu originea si faptele parintelui Domnituale din 15. Maiu 1848, campulu libertatii, suntemu de parere, ca dupa ce odata prin diplom'a din 20. Octombre 1861 s'a declarat autonomi'a nationale a tuturoru popóreloru din imperiulu Austriei, — cu privire de schiambari afundu taitóre la Transilvania, Dta trebuie se fii denumitu cá romanu de autoritate in comitatulu Hunedórei — pe lunga acestea partinindu pana acumu fratiloru magiari — nu te ai convinsu inca despre lealitatea Dloru? — Dupa neasteptat'a enunciere a congregatiunei din partea magiariloru credu cati voru fi venitu la cunoscintia batjocurile dise in dosu . . .

Asi vré mai departe a sci, unde se afla cele 25 mii florini, care lear' fi tramisu in. imperatu, cá se se imparta între preoti si intielegintii romani, — pentru cá sesi venda sangele si natiunea, — dupa cum dise Domnulu Macray fost. Honved majoru catra nobilii romani — publice in Deva, — cá se me potu impartasi si eu de acestea parale, cá fõ bujtogató (superu tulburatoriu) si emisariu din Romani'a anume venitu la congregatiune. —

(Va urma.)

Fondulu Gazetei séu fundatiunea Sincaiana.

Alba-Iulia in 10. Iulie 1861.

Stimate Domnule Redactoru!

Demnulu de tóta stima connationalu Domnia Sa Achim Deianu proprietariu in Kisfalau, dupa creșterea sua tieranu simplu, care ensa dupa neobositai stradania se bucura de o stare frumoșă materiale, si a datu si familiei sale ceru'ta cuvenintioșă creșcere, pe lenga aceea ca nici la o ocașione unde era lipsa de gertfa in bani n'a lipsitu din fruntea listei totudeauna cu sumulitie bunicele, si cu acestu privilegiu din propriulu seu nobilu indemnu tramite aclusiú 50 fl. v. a. la fondulu Gazetei, pentru care 'i se aduce multumita publica.

Stimatoriu Mateiu Nicola.

Prin Rssm. D. Sam. Vlasa Lázsló, protop. Pöcegi si parocu in Indolu.

Din satulu Indolu dela DD.: Sam. Vlasa Lázsló, par. si administr. 5 fl. Georgiu Iuga 60 cr. Luca Mircea 20 cr. Vasiliu Iuga 15 cr. Filipu Cadaqui 20 cr. Ioane Albu, serbitoriu la par. 1 fl. Stefanu Popa C. Georg. 41 cr. Maria Ilea veduva 20 cr. Florea Popa veduva 30 cr. Georgiu Selagianu 10 cr. Filipu Marniciu cu mumas'a Ana 73 cr. Vasiliu Marinceanu, serbitoriu la par. 1 fl. Vas. Cordisu 16 cr. Vasiliu Ilea 40 cr. Gligoru Hoszu, cantoru 30 cr. Gavriile Iuga, clopot. 30 cr. Ioane Marinceanu 13 cr. Onisiu Marincénu 55 cr. Ioane Marinceanu c. 20 cr. Simeone Hudrea 29 cr. Andreiu Hudrea, Filipu Hudrea cate 16 cr. Davidu Hudrea 10 cr. Ioane Hudrea 20 cr. Toaderu Hudrea 15 cr. Vas. Hudrea 20 cr. Sia Hudrea ved. 10 cr. Mac. Hudrea 45 cr. Theod. Hudrea 30 cr. Petru Födoreanu 21 cr. Anisia Hudrea veduva 15 cr. St. Cadariu 1 fl. Petru Bucsia 50 cr. Ilie Iuga 25 cr. Mih. Hudrea, luonasiu Marniceanu, Ostafie Darabanu cate 30 cr. Santionu Popa 16 cr. Theod. Marincénu, Zah. Marincénu cate 30 cr. Simeone Selvesianu 10 cr. Iac. Rusu 11 cr. St. Popa s. T. 10 cr. Filipu Cadariu, pacur. 40 cr. Gavriila Marincénu r. 13 cr. Mafteiu Moroanu 20 cr. Alesandru Moroanu 18 cr. Ioane Sasu 20 cr. G. Cadariu 20 cr. Nechita Marincénu 10 cr. Dimitrie Todea 20 cr. Gavrilu Marincénu fir, Efremu Marincénu, cate 10 cr. Demetriu Moldovanu, G. Moldovanu cate 20 cr. Ioane Moldovanu, Dem. Popa, G. Iuga cate 10 cr. Ioane Ratiu 16 cr. Dem. Marincénu 40 cr. George Selageanu b. 17 cr. Vas. Ujóra 29 cr. Vasilica Moroanu 10 cr. Alexe Marincénu, Maria Marincénu ved. Theod. Ilea cate 30 cr. Ioane Ilea l. G. 40 cr. Ioane Ilea l. S. 20 cr. Theod. Selageanu 27 cr. Ilie Buduleu 55 cr.

Ioane Florea, Arionu Suciu cate 20 cr. Ioane Onea 50 cr. Davidu Cadariu 1 fl.

Din comun'a Iara de Josu dela DD.: Vas. Lucaciu, par., Ioane Onosiu cate 50 cr. Gavr. Hidegu, cant. 30 cr. Gavr. Ieremiasu, Mitru Popa, Theodoru Crisanu, Vas. Popa, Theod. Popa cate 20 cr. Chirilu Ternovanu, Gr Samoila, Ioane Motiatu, Andr. Pecelca, Monu Hisem, Zaharie Hesdatianu, Th. Crisanu cate 10 cr. Iacobu Costanu 12 cr. Vasilica Bra-la 10 cr. Petru Popa M. 20 cr. Ionasiu Popa 10 cr. Dela mai multi 81 cr.

Din satu Sorducu dela DD.: Santionu Gibu 50 cr. Simeonu Giana 20 cr. Zaharie Gibu 50 cr. Mitru Corseu, Simeone Gibu cate 20 cr. Sivu Crisanu 10 cr. Th. Gaia 20 cr. Chir. Farcasiu 10 cr. Zah. Bistreanu 15 cr. Ioane Farcasiu D. 50 cr. Achimu Giana 20 cr. G. Farcasiu 60 cr. Ursu Farcasiu, Th. Pap, Ioane Birtiu, Thoma Matui, Petru Birtiu cate 10 cr. Demetriu Giana 20 cr. Imbre Vitau 10 cr. Juonease Gaia veduva 20 cr, Simeone Rachisianu 40 cr. Iuonease Gibu veduva, Ursu Gibu, Ioane Geana, Nicolau Gibu cate 10 cr. Dela altii la olalta 47 cr. Sum'a totala 36 fl. 3 cr. v. a. (Va urma.)

Stefanu celu mare si mam'a lui.

(Balada.)

Decandu Traianu eroulu pamentu ni-a castigatu,
Frangundu traf'a daca prin bratiulu seu feratu:

De atunci romanulu multe bravuri a reportatu,
Cu cente de pericle potinte s'a luptatu.

Osteanu ageru cá densulu in lume nu erá,
Strabun'a lui mosia la pumna de'lu chiamá.

Si 'n vene de romana altu sange-a sbocotitu,
— Pe acele tempuri brave — mai nobilu si maritu.

Roman'a, fic'a Romei mai bine-atunci voiá,
Se'si véda fiulu dulce cá bravu a sangerá

In lupta pentru ginteá, si-alu patriei amoru,
Decatu sési véda 'n ceste strabunulu seu poporu.

Asia margea frumósa voiu scóte eu acumu,
D'in marea istoriei romanului strabunu.

Oh Musa! dar' voiesce cuvinte ami siopti,
Bravurea stramosiéscá deplinu se-o potu mari.

Se véda, se admire mascatii renegati,
Cum ginteá si-o iubira parintii laudati!

I.

Vifóra furióse suflara pe pamentu,
Frumsetiei nationale momentu gerosu sapandu,

Si 'n crud'a loru suflare nimicu s'a mestecatu,
Decatu suspinu si vaietu prin sórte casionatu.

Dar' estu suspinu si vaietu in ceruri a ajunsu,
Si 'n ceruri susu la Domnulu, la tatalu a petrunsu;

Si cestoru planse tatalu urechi'a si-a deschisu,
Natiunei patimite unu duce i-a tramisu.

Unu duce bravu si ageru, unu duce preamaritu,
De care neci Atin'a, neci Spart'a n'a privitu!

Si-o stéa pre luminósa, in peptu cu focu romanu,
Merita se se chiamo: nepót'a lui Traianu.

Acestu bravu duce fost'a Stefanu invingatoriu,
Tramisu, se franga jugulu romanului poporu.

Ér, steu'a luminósa in peptu cu focu romanu,
A fostu Elena, mam'a eroului Stefanu . . .

Stefanu maritulu jura pe santulu Dumnedieu,
Cá 'n jugu nu va se rabde strabunu poporulu seu.

Decátu in sierbitute pe seumpulu seu pamentu,
Mai bine lupta santa, mai bine in mormentu! . .

Stefanu maritulu sufla in bucinu de resbelu,
Romanii se aduna cu mii pe lunga elu,

Si pléca, si alérge pe cét'a de dusmanu,
Se-arete, se demustre virtutea de romanu!!

(Va urma.)

Redactoru respundietoru
Iacobu Muresianu.

Editiunea: in tipograf'a lui
Ioanne Gött.